Шеленкова Наталія Леонідівна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань

НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ

У сучасних умовах в нашій країні відбуваються значні зміни, які торкаються всіх сфер життя наших громадян і суспільства в цілому. Це пов'язане з російсько-українською війною і збільшенням чисельності військовослужбовців. Окрім бойового досвіду, вони отримують фізичні та психічні травми, істотно змінюється їхня психіка. Як наслідок, учасники бойових дій мають важкі психічні розлади, що ускладнює адаптацію до нормального життя. Тому необхідно знайти ефективні шляхи адаптації та соціально-психологічної реабілітації воїнів в умовах війни.

Надання психологічної допомоги військовослужбовцям, організація та проведення їх психологічної реабілітації регламентується низкою нормативних документів: Наказом МО України від 09.12.2015 року № 702 «Про затвердження Положення про психологічну реабілітацію військовослужбовців Збройних Сил України, які брали участь в антитерористичній операції, під час відновлення боєздатності військових частин (підрозділів)»; Наказом МО України від 09.12.2015 року № 703 «Про затвердження переліків медичних показань та протипоказань до санаторного лікування і медичної реабілітації в санаторно-курортних закладах Збройних Сил України»; Законом України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 2006 року відповідно до Конституції України; Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.2015 за № 351 «Про затвердження Плану заходів щодо медичної, психологічної, професійної реабілітації та соціальної адаптації учасників антитерористичної операції»; Уніфікованим клінічним протоколом первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги,

Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [2].

Дослідження впливу військової служби та участі в бойових діях на особистість нині є надзвичайно актуальним як серед вітчизняних науковців, так і серед зарубіжних фахівців. Серед них можемо виокремити наступних дослідників: В. Алещенко (наслідки посттравматичного стресового розладу (ПТСР) в учасників АТО), О. Сафін (дослідження психологічної реадаптації учасників бойових дій та соціально-психологічні моделі наслідків військового полону), О. Гульбс, О. Кобець *(*основні показники до проведення психологічної реабілітації військовослужбовців*)*, M. C. Russell, C. Figley, (досліджували психічне здоров'я військовослужбовців); C. P. Clancy, J. M. Currier (травматичні події у учасників бойових дій); C. Oster, A. Morello, A. Venning (ПСТР та інші 5 розлади ментального здоров'я у ветеранів бойових дій); J. D. Blore, M. R. Sim (депресивні розлади у військовослужбовців); Y. Schorr, N. R. Stein, B. T. Litz (моральні травми у військових) тощо.

Практичне здійснення психологічної роботи викликає необхідність проведення заходів психологічної абілітації. Абілітація – це система заходів, спрямованих на опанування особою знань та навичок, необхідних для її незалежного проживання в соціальному середовищі: усвідомлення своїх можливостей та обмежень, соціальних ролей, розуміння прав та обов'язків, уміння здійснювати самообслуговування [1].

Військові психологи інтерпретують психологічну допомогу як будь-яку цілеспрямовану активність людини, спрямовану на розширення психологічних можливостей іншої особи в її особистісному та соціальному функціонуванні. Масштаб психологічної допомоги включає в себе досить широкий спектр реабілітаційних засобів: психотерапія, консультування, психологічна корекція, психологічна реабілітація, психопрофілактика, психологічний розвиток. Обов'язковими принципами реабілітації є послідовність та поетапність [3].

В умовах війни реабілітація військовослужбовців має загальнодержавне значення, є важливою складовою обороноздатності країни. На сьогодні

розглядаються та використовуються кілька методів реабілітації. На думку директора українського державного медико-соціального центру ветеранів війни Ю. Гриненко наявна поліморбідність у ветеранів війни потребує комплексної реабілітації на основі мультидисциплінарного підходу. Так, комплексна реабілітація в центрі базується на використанні мультидисциплінарного підходу, шляхом створення мультидисциплінарної бригади. В склад мультидисциплінарної бригади входять цілий ряд фахівців, які вирішують питання медичної, фізичної, психологічної реабілітації та соціальної адаптації [1]. Соціально-психологічна реабілітація спрямована на відновлення втрачених (порушених) психічних можливостей і здоров'я військовослужбовців.

Підсумовуючи вищевикладене, хочемо зазначити, що актуальність психологічної допомоги військовослужбовцям, які перебували в умовах бойових дій, знаходиться на досить високому рівні і потребує подальших досліджень, удосконалень та комплексної стратегії. При її успішному і своєчасному проведенні, значий відсоток військовослужбовців зможуть швидко адаптуватись до звичайного життя, реінтегруватись у сім'ю та суспільство в цілому та уникнути багатьох психологічних і соціальних проблем.

Список використаних джерел

1. Блінов О. А. Особливості організації психологічної абілітації та реабілітації в умовах військового госпіталю. *Актуальні проблеми психологічної допомоги, соціальної та медико-психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції*: матеріали міжвідомчої науково-практичної конференції (Київ, 26 травня 2016 р.). / Міністерство оборони України, Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. К. : НУОУ, 2016. С. 45-47.

2. Блінов О.А. Нормативні документи організації та проведення психологічної реабілітації військовослужбовців. *Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи:* матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції. К: КНУ імені Тараса Шевченка, 2017. С. 36–38.

3. Крук І. М., Григус І. М. Сучасний погляд на психологічну реабілітацію військовослужбовців з посттравматичним стресовим розладом. *Rehabilitation and Recreation*, 2023. №15. С. 50-56.